

v a n n u & s t r a k s – III
winter mcmxcviii

I EDERE ONDERTEKENAAR IS DOOR ZIJN BIJDRAGE
DE VERTEGENWOORDIGER VAN HET KUNSTENAARS-
COLLECTIEF WAARTOE HIJ MET DEZE BEHOORT;
ONZE EENDRACHTIGHEID IS VERANTWOORDELIJK ...

VAN NU & STRAKS, heropgericht in een derde reeks, **EEN POGING**, een streven, een overtuigd willen & bereiken, **TOT HET PRODUCEREN DER EIGEN ZUURSTOF**. Met deze verwijzing naar Hermann Wittgenstein omschrijven wij langsom zijn kleinzoon onze persoonlijke drijfveer voor deze onderneming.

Als jonge groep van begeisterte studenten, stellen wij hier een daad in onze eigen tijd & voelen ons daarin verwant met de kunstzinnige levensdrift & morele prikkeling der XIX^{de} eeuwse Van-Nu-en-Straksers. Hun monumentale naam is reeds bekend, hun gedachtegoed zou anders maar vergelen op stoffige archiefplanken; slechts besproken, dit wil zeggen, ongelezen. Onervaren & onbevangen, moeten wij, net als zij, alles zélf uit de grond stampen, zonder steun, niet ingedekt. Daarvoor gebruiken wij de moderne middelen: Van Nu & Straks is een dubbeltijdschrift, waarvan de multimediale bijdragen beschikbaar staan op het wereldwijde web. De letterkundige bijdragen liggen hier in een eerste nummer vóór u, toevertrouwd aan de degelijkheid van het papier der drukpers.

Het is een gok deels terug te grijpen naar klassieke vormen, maar gedateerd zijn ze nooit. Vormen kunnen in wezen tijdloos zijn: men vindt ze schoon, of niet. Maar wie weet doen we er goed aan & zal men de tweede helft van de twintigste eeuw later als een merkwaardige, maar korte periode beschouwen waarin men de cultuurschok van twee wereldoorlogen op een moeizame wijze moest verwerken & de fut ontbeerde. Of we vergissen ons schromelijk, & zal dit project dan een zonderling reaktionair blijken dat evengoed een product is van deze bonte postmoderniteit. Wij zijn immers —ons ondanks— kinderen van het postmodernisme: onderhevig aan een spontaan eclectisme uit wat ons aanspreekt door zijn vlotte schoonheid. Het is de taak van onze generatie dit onderbouwd te doen. Want de filosofie moet de eigen tijd inschatten & zijn geest versterkt uitbrengen door hem te onderbouwen. Wij nemen niet zo maar genoegen met de gemakzucht van de hedendaagse conceptuele kunst. Wij érgeren ons zelfs aan de verveling ervan. Kunst mag geen droge blauwdruk zijn van 't vanzelfsprekende, evenmin als een gezocht & eigenlijk leeg obscurantisme. Moeten we dan immers de pretentie van hedendaagse schrijvers & kunstenaars niet in vraag stellen?

Laten wij thans, jonge Europeeërs, bewust van een groeiende eenwording, bijdragen tot de concrete invulling van een

- 5 -

winter 1998
VN&S III

BESTUUR

HANS DE BOECK
CHRISTOPH MOONEN
WOUTER SOUDAN

- 6 -

winter 1998
VN&S III

KLEURENPRENT: “LEVENS DROEFENIS”

MEYDELRANCQ | 'S LEVENS DROEFENIS

Kleine dood

- 7 -

winter 1998
VN&S III

De avondstond slaagt ene zonnewond'
Die broeiend brandt van binnenuit,
Lijk een gif gesproken door uw mond,
Te machtig voor elk krachtig kruid.

Gij hebt mij gelokt met lokken blond
Zonder één ruchtgevend schuwgeluid,
Of gebaar dat mij doen raden kon
Wat gebeurt als men zijn ogen sluit
En zich overgeeft aan 't groot genot,
Dat glimlachend lief lonken kon, tot...

Ge thans volledig schijnt gestorven.
Dan wordt het Sirenenlied gestaakt
En haar lijf, nu bloter dan haar naakt,
Ligt als wrange vrucht verdorven.

Allerzielen

Gelijk november nors & somber schijnt,
Zo schrijden traag op 't korzelige grind,
Gehinderd door een ijzig-kille wind,
Bezoekers, zoekend naar het naastenschijn.

Men houdt hier halt bij mensen die men mint,
Ondanks het gapen van hun niet-meer-zijn,
En 't bar besef van 't kort bestaan —ach klein!
Het meest bemind als was 't hun eigen kind.

Chrysanten groeien uit 't gestolde bloed,
Behorend aan de stille, stijve lijken,
Bedorven onder hun arduinen steen.

Op deze plaats bemeestert mij de moed
Te spreken tot wie horen kan, noch kijken—
Mijn eigen echo hoor ik, & ik ween...
Alleen.

Wintersonnet

In nachten wacht de witte wintertijd,
Hij strijkt zijn snaren stroef (& in mineur),
Zijn kille klanken hebben geur noch kleur
En klinken klagend laag & ijzig wijd.

In warme kamers woedt een stomme strijd
Om 't leven achter de gesloten deur,
Tot eenzaamheid 't aamborstig hert verscheurt,
Dat tikkend traag in tochtend lijden glijdt.

Ikzelf sta stijf & fier voor 't vensterglas,
Welhaast als vorst bevrozen & verloren,
En 't uur reeds uren in de lange nacht.

Ik dacht dat ik voor goed verslagen was,
Edoch — in 't ochtendgloren hoog herboren —
Zie ik thans zo veel zomerzoelte zacht.

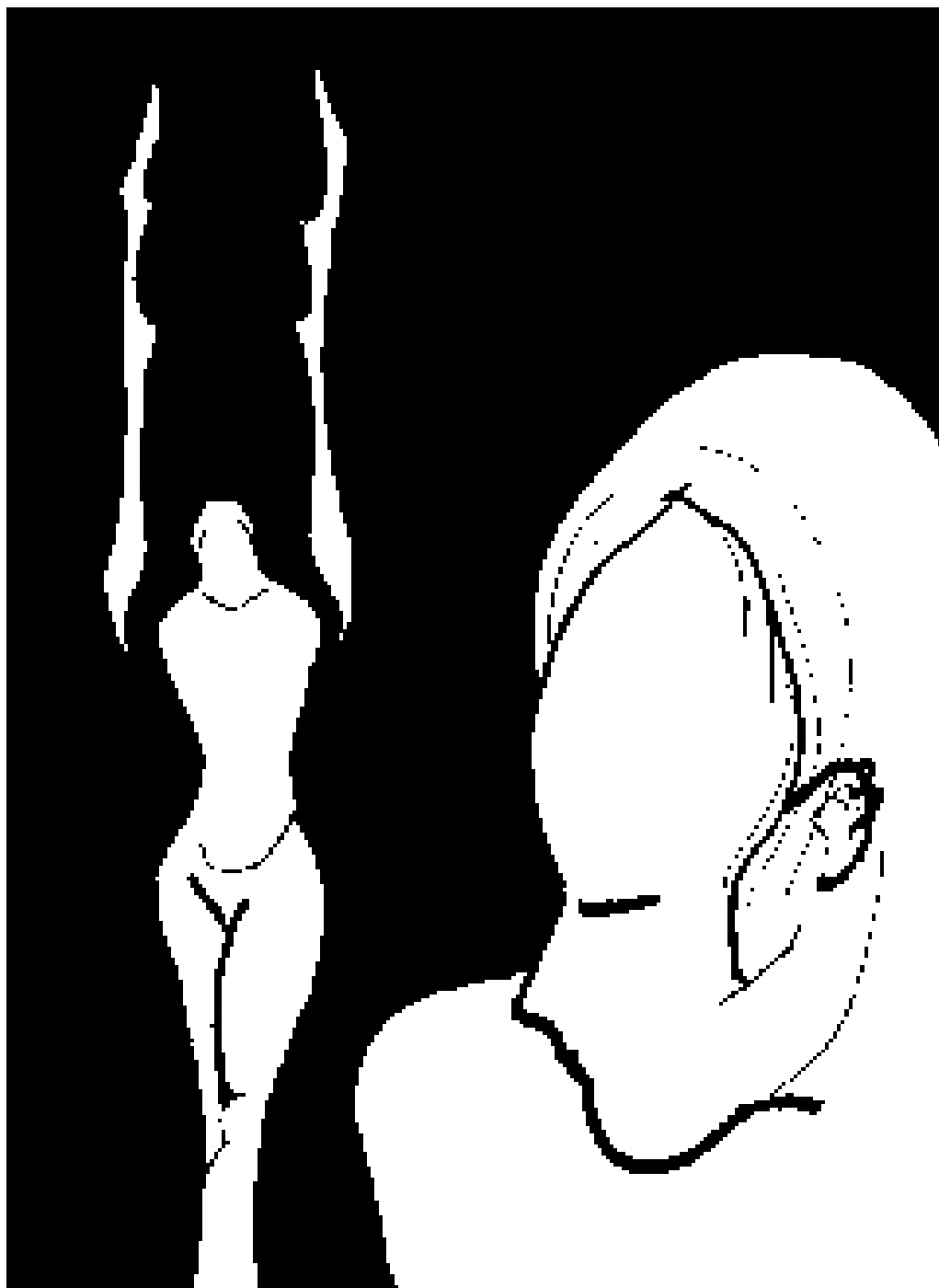
CHR. MOONEN

- 9 -

winter 1998
VN&S III

- 10 -

winter 1998
VN&S || III

COLYA | VARIATIE OP DE DODENPOSE

MAGNANIMO

Ut desint vires, tamen est laudanda voluntas.
— OVIDIVS, Ex Ponto, III, iv, 79

- 11 -

winter 1998
VN&S || III

HATELIJK DIE ZONDER AMBITIE HET LEVEN IN STILTE LUSTEN DOOR TE BRENGEN; KLEIN-geestiglijk nemen zij genoeg met het geboren worden & dan weêr sterven, een halve eeuw, een kwart, of drie, hier wat te ploeteren, zich in leven te houden, zichzelf & hun loten. Van generatie op generatie is het hun beperkte bezigheid, zonder er zich vragen bij te stellen, het leven te aanvaarden & het in te vullen naar de gangbare normen. Van generatie op generatie verwekken & baren zij kinderen, voeden hen, zodat ook zij voortspruitselen op de wereld zetten. Daarbij slechts de miezerige wens hen zo lang mogelijk te kunnen begapen ter voortdurende bevestiging van hun eigen bestaan. Als ijdele preevogels scharen ze zich een veelheidje aan kennissen, meubelen, huisjes, woonwagens & andere hebbedingetjes bijeen, om zich in te duffelen in eigengeknutselde nestjes. Graag tooien ze zich met allerhande statussymbolen, titeltjes & graden, maar als ze 't niet kunnen krijgen is dat slechts een aanleiding nog wat te sikkeneuren — maar dood gaan ze er niet van. Neen, leven willen ze ten allen prijze. In bittere armoê & ontierende nooddrift: taai is des mensen levenswil. Eerloos, noem ik hen! Eerloos & onwaardig der aard van 't mensdom! De mensen jammeren in de kracht van hun leven om de vroege dood die hen niet lang genoeg over zich laat mokken. Onze jongeren jammeren over hun vele taakjes, & weggebroken lieven; als onvolgroeide kinderen zijn ze onnozel opgewekt over kleine flulalieën. Hun middelmatigheid viert hoogtij in de erkenning van hun ouders & grootouders die evenzo geleefd hebben. Is dat het dan alles? Welke betekenis heeft een

leven dat slechts geleefd wordt om in leven te blijven, hoe ellendig ook de voorwaarden, of erger, hoe hoog ook de graad van laagverhevenheid?

Geen welvoeglijk mens zal ontkennen in vergelijk — maar wat verder? Men zal maar wat graag bereid zijn in de vermomming van cultuurmens in te stemmen met hogere levensdoelen, maar verkneukelt zich tegelijkertijd in de dwaasheid van zotte idealisten. Vanuit hun knus ingerichte holletjes lachen de burgertjes met barricadenlopers & sneuvelende vaandeldragers, met krankgeestige filosofen & de zelfmoord der kunstenaars. Lachwekkend zijn ze, ja, maar wat zonder hen? Wie had uw cultuur zonder hen geschapen, zelfgenoegzaam realistje? Klaag maar over een dode cultuur, zeur maar over de aftakeling van de beschaving, maar gij verdomme, tamme lafbek, zijt medeplichtig door verzuim van daden, schuldig door het negeren van zich aandienende dadigers!

Uw fatalisme is 't verval!

Laat hen, hun nuchterheid. Ik roep u op, elke jonge dromer die dat wilt, uw beide voeten van de droge grond te halen. Louter om de schoonheid van de roes; louter om zich te verdoven in de æsthetische narcose van het hoogdravend razen. Laat ons dan tot daden overgaan! Laat men ons bespotten, maar laten wij erdoor ten volle geleefd hebben, geleefd in de overtuiging schoon te zullen hebben geleefd & ermee iets te hebben betekend. Al was het slechts het hoogtepunt onze jeugd, al was het dien korten stond van Sorel...

Nooit zijn de eisen die men dan stelt hoog genoeg: te kleindierlijk de mens om nog maar te kunnen verlangen naar wat echt hoogedel is. Hoe wilt gij dan dat wij met de minste verwezenlijking van onze vermogens tevreden, verantwoording kunnen afleggen aan de hogere lotsbestemming waartoe wij geschapen zijn? Elke al te indulgente buigzaamheid tot een vermeielijke traagheid, of driftgedreven miezerige lelijkheid, is kuiperij & zelfverraad. Dat dit voor ons althans ondergeschikt weze aan het handelen.

We kunnen niet blijven uitstellen; ooit, nu, moeten wij uitbreken. Zonder twijfel zullen onze werken steeds beter & verfijnder worden, naarmate we ze in de tijd blijven

bijschaven, maar deze overtuiging mag niet verworden tot een drogreden die een arrogante afwachtzaamheid der Moeze verhuult. De kunstenaar moet zichzelf uitmelken & zich laten toetsen door zielebroeders. Hij kan het zich niet veroorloven te wachten tot hij sterft, tot de bevlogenheid van zijn talent afsterft met het ouderworden. Zonder nietsdoend peinzen & nietsdurend weifelen, zullen wij voortdurend daden stellen. Wij zullen daarbij veel minderwaardigs voortbrengen, maar laat ons dat toch niet de moed ontnemen te blijven scheppen. Laten wij onze tijd & talenten niet verspillen aan zelftwijfel. Het is niet onze taak onze werken te schiften: de geschiedenis zal dat doen. We hebben niets te verliezen: of wij blijken inderdaad waardeloze kladders, & gaan onbesproken verloren in de massa van de tijd, zoals die meerderheid van mensen, waar wij van geboorte toe behoren & toe blijven behoren, wen niets we wagen; slechts een nultbewerking wordt dan ons pogen. Ofwel blijken we gedenkenswert goed genoeg, & zullen wij iets meer betekend hebben, door onze gaven te benutten & te cultiveren. Dat moeten wij dan betrachten.

Zijn wij hoogmoedig in die betrachtung? Ja! Moedig ten hoge! Pretentie is de bluf van die niets kan; maar als wij iets kunnen, is het een luiheid niets te doen. Ten gronde willen wij als jonge mensen die de wereld verkennen, oprecht & onbevange van geen jaloerse vooroordelen weten, maar openhartig zoeken naar wat er van waarachtig-ende schoonheid te vinden is in ons bestaan. Het is een zondige ijdelheid onkundig & nietspresterend zichzelf door de overcompensatie der eigenliefde op te hemelen, zoals het grof ondankebaare ware kundig & begaafd door valse bescheidenheid inert te blijven.

Daarbij beseffen wij dat dit botst; wij weten dat de massa altijd massa is, & de smalers op die massa er een kleinere menigte in vormen blijven. Deze laatsten zullen dadeloos ook ons beschimpen & uit afgunst de verwezenlijking van ons lot willen verhinderen. Maar wij gaan voort; wij dragen immers de dwaasheid van ons kruis...

LODEWIJK MEYDELRANCQ

MAGNANIMO

De stiltes der eenzamen

De mensen gaan zwijgend door 't leven
Dat hoort zo, het zit in hun geesten verweven
Of zijn het de wetten, misschien zo geschreven?
Het past immers niet, zich te ontbloten.

Naïef nog was ik eens gedreven
Probeerde ik daadwerkelijk te streven
Om samen met andren de wereld te leven
Uiteindelijk is 't slechts bij stilte gebleven.

JOHAN CLYMANS

wel vind ik haar vingers
tot in de kootjes verkrampt
haar aderarmen, haar mond
twee waterlijnen in wit gezicht

vind haar ogen opengeslagen
als door de hand van haar god
buik, benen, haar roer-
stil lichaam, maar geen

adem, neen: zij is doorheen
het puntwondje op haar
enkel met de adder mee-
gegleden

en hoe we toch heel
anders hadden willen ge-
lukken: gij leunt nu
over de bedrand &

gladt het laken dat
mijn lange dagen afzoomt
ge praat & wilt onze
nauwe jaren herbeelden

maar ik kan enkel toe-
oren, de woeker onder
mijn huid voelen sluieren
en als een prometheus

weigeren te bezwijken
want sterven is
bewijzen: ook ik ben een mens

VAN KRACHTEN DIE ZIJN

- 16 -

winter 1998
VN&S III

Innig streelt de laage middagzon de ruige tronie van den tramp. Die zit op eene afbladderende bank bezijden

een

kleen stadspark. Naast hem ligt er eene afgedragen tascche, die berstens staat van den groezeligen inhoud. En hij glimlacht van kindsche onschuld. Dan rijdt (surrealistisch) een pantschertank uit eene toekomstige straate — anachronisme van oorlog in 't vreedzaam-zonnig stadstaafereeltjen. De loop richt, stelt scherp; mechanisch geluid. En

I.

'S

NEL! ZE HEBBEN ER VIER DOODGE-

SCHOTEN AAN HET STADHUIS.' HET GERUCHT

schokte door de massa, & waar het kwam, deelde het zich op om vervolgens in alle richtingen weg te stuiven, als een elektron dat wordt afgevuurd op een waterstofkern & een schrikkelijke kettingreactie teweeg brengt. Zo ontstond een explosie van paniek in een aangelopen brij van bewegende, & aldus golvende, mensenlijven, woede daarna. Gelijkelijk met de verplaatsingssnelheid van de aanschietende mare, dromden geheelder menigten in slechts één richting; door alle straten persten zich de woedegolven der mensenzee, alles in overeenstemming met de universele regels der fluïda. Gedreven door nieuwsgierigheid & ongeloof, door onmacht & verbolgenheid, bewoog zich de meute, traagzaam, edoch met bulkend geweld, bewoog zich naar haar ongelukkig, in 't nauw gedreven doel. Als een dapper-zwakke klif van kalk in een kolkende branding, rees het overheidsgebouw op uit de aangelopen horde & weerstond het met steeds mindere weerbaarheid

MEYDEL RANCO

de stoten van volksrazernij. Het mikpunt, vanwege het symbool dat het was, een symbool echter dat slechts op zich bestond, want niet meer doelend op iets werkelijk bestaands. Dat naarwelks het verwees, was gevallen, ingestort, ontbonden &, van binnenuit verziekt, in rotting uiteengevallen. Nu moesten nog de uiterlijke resten uitgeroeid, verbrand worden, om voor eeuwig de herinnering uit te wissen aan de muffe schimmel die het maatschappelijk bestel overwoekerd had. Parasiterend; zich voedend met het levenssap van de gewone mens. De brave burger, hard werkend voor vrouw & kroost, voor de gemeenschap dragende zijn dagelijkse plicht, dit toonbeeld van volharding & moed, was overkleefd geweest met de misselijke smeer van corruptie & bureaucratie. Hij was uitgezogen door vette luizen, monsterachtige spinnen die hem uitlebberden. Hij had velen van de zijnen zien vallen, hun kroost zien verkommeren. Hoe erg, ach, was zijn leed geweest!

Nu echter was hij opgestaan, hij had de slijmerige vacht van zich afgestroopt, het kleverige web van instituten, de ketenen van zijn nutteloze arbeid gebroken.

Jarenlang al sleepte er een duur-drukkende economische crisis aan. Ze had zich plotseling aangekondigd met een bandeloze stijging van de prijzen, & was even panisch ingeslagen in het gegoede deel der wereld. De economie was het nooit echt te boven gekomen, want met de bloei van de industrie & alle hoopvolle uitspattingen van vooruitgang, had zich tegelijk de kiem van regressie ingenesteld in de welvaartsstaat. Overmoed & blind vertrouwen in de eeuwig opwaartse vooruitgang, hadden overproductie geschapen, gevoed, als een dik koekoeksjong & met haar, was er een beklagenswaardige gestalte op de voorgrond getreden: de werkloze arbeider. Zo zou ook eerlijk wantrouwen ontstaan jegens zulk een systeem.

Industriële massaproductie zorgde voor werkgelegenheid, werkgelegenheid voor verhoogde koopkracht, koopkracht voor welvaart. Mooi, toch? Meer geld om op te doen, dan moest er ook meer zijn om aan op te doen, dus opnieuw: meer produceren. Totdat er een verzadiging was: de prijzen stuiken ineen,

**DE SCHEPPER VAN DEZE BIJDRAGE MEENDE
DE VERBINTENIS VAN SLECHTS OPTEKENAAR MET
DE GENETISCHE WORDING VAN DE ERIN GESCHETSTE
MAATSCHAPPIJ & INDIVIDUEN, TE MOETEN ERKENNEN,
EVENALS MET DE ERUIT ONTSTANE EERZUCHT, ZONDER
ZEDELIJKE GOED-, OF
AFKEURING, MAAR BEDACHT ZICH: HET ZOU
D' ESTHETIEK ERVAN VERNIETIGEN.**

de consumptie duikelt omlaag, & de bedrijven moeten afdanken. Uit onzekerheid gaan de mensen sparen, de banken zitten met teveel geld, geld dat ze niet kunnen uitzetten, & de rentes gaan naar beneden.

Maar dat was goed! Ja, ongelooflijk goed! Want kijk eens, beste mensen, kijk eens hoe knap & natuurlijk het bijna organische systeem der macro-economie intrinsiek in elkaar steekt & zichzelf uitzuivert. Door de lage rentes kunnen gezonde bedrijven nu gaan investeren in modernere middelen & hun positie versterken. Dat is heel mooi, vooral voor de werkgever, die met moderner materiaal, minder mensen behoeft, dewelke hij moet betalen. Overproductie zorgde, & zuiverde de zwakkere bedrijven uit de concurrentie (crisis heet dat dan), dat was toch goed? Goed, ... zolang men geen werknemer was van zulk bedrijf.

Alles zou wel goed komen, de mensen moesten gewoonweg geduld oefenen & gezamenlijk afwachten tot het prachtig-autonoom systeem van de vrije markt zichzelf had hersteld. De crisis was noodzakelijk, men moest het er maar gewoon bijnemen, het zou vanzelf wel overgaan.

Het leek alles logisch, het waren schone theoriekes, maar daar had het volk geen boodschap aan, sterker nog, zijn buik van vol! Niet hoe het er was gekomen, maar dat het er was, belande het rechtstreeks aan. Die hoogverheven heren economen moesten niet denken dat ze zich er met wat dure woorden vanaf konden maken. 'Interdecinale cycli', 'vrijhandels-ethiek', 'economische globalisering', ... Geen woorden, maar daden!

Het bleef maar aanslepen, het ging niet over. Zeven vette jaren, zeven magere jaren... Het leek juist, het leek rechtvaardig, maar het was het niet. Want zeven jaren duurde het niet, ook geen tien; het bleef maar duren.

Moesten zij dan lijdzaam toezien hoe hun kinderen opgroeiden in crisis? Niet anders zouden kennen dan crisis? Moesten zij het gedogen dat zijzelf & al de hunnen het brood zouden blijven beleggen met dagelijkse onzekerheid? — Die schone meneren hadden goed praten; hoog aan den top voelden die dikke ingezetenen geen nattigheid! — Moesten zij, tenslotte, het 'erbij nemen', dat er omwille van een vet & immoreel systeem, slachtoffers

vielen in een 'tijdelijke crisis'?

Men ging zich gewennen aan het woord. Het werd dagelijkse omgangstaal, het werd banaal & tenslotte klonk het niet meer angstwekkend. Men was het gewend om elk jaar bij de begrotingstoespraak van den eersten minister, te horen vragen om een inspanning. Maar hoe ver is men, hoe laag een volk gevallen, als dat volk, zich went aan de onrechtvaardigheid, als ongerechtigheid tot het gemeengoed gaat behoren!

Welke toekomst hadden de jongeren? Welk leven stond hen nog te wachten? Levenslange werkloosheid? Of werd het de zwoegzame, onmenselijk arbeid? Werkend als een genummerd werktuig in een ongezonde sfeer van gejaagdheid & naijver. Steeds 'flexibeler' zijn, steeds 'efficiënter' werken.

Er zou ook nooit rust zijn, want wat men als rust zag, kon geen echte rust heten. Op een pensioen moesten ze later immers niet rekenen; dus was werk hebben nu des te noodzakelijker.

Wartoe hadden hun studies gediend? Ze hadden steeds dikkere pakken te blokken gekregen, steeds meer bladzijden te lezen. Ze hadden het tweevoudige moeten verwerken, van wat de generaties nog geen eeuw tevoren hadden geblokt. En waar stonden ze thans met al die kennis? Diploma's met onderhoudscontract?

Zij begrepen het wel, het was alles zo simpel niet; ze hadden wel oog & begrip voor de economische problemen die schuil gingen achter de probleemtoestand van het moment. En als ze hard zouden werken, zouden ze wel iets kunnen bereiken. Tenslotte, het is toch eerlijk dat degene die het hardste werkt, ook de beste job krijgt? Maar was er toch, ook bij de besten, niet steeds die twijfel die aan het gemoed blijft knagen? Waren ze werkelijk goed genoeg?

En als deze 'beste' aan werk zou geraken, hoelang zou het dan duren? Zou hij niet steeds harder moeten werken, om zijn plaats te behouden; zouden, naarmate hij ouder zou worden, niet steeds jongere mensen zijn positie bedreigen, beter geschoold, want vers van de unief.

Zou hij na al die jaren toewijding, niet vroegtijdig op straat gezet worden? Het was voor hem wel in een verre toekomst zo, maar onderhuids bestond die vrees. De tendens was immers, dat de ontslagen op steeds vroegere leeftijd kwamen.

Dat alles, dat gistende ongenoegen werd met toenemend ongeduld in steeds dringender mate verder & verder aangewakkerd. Jarenlang, werd dag na dag de gemelijkheid groter & groter. De hoge belastingen, de prangende druk op het werk, of op school, de uitzichtloosheid, ... het werd slechts aangewend om de algemene onrust te versterken. De mensen ergerden zich aan de corrupte politiek, de grove & vunzige hebzucht van de vetzakken die alles al hadden & nog meer wilden voor hun perverse excessen & ongebreidelde macht. De machtigen waren bij machte & wil, elkander de hand boven 't hoofd te houden. Want het gerecht was rot. De prachtigste parel aan de kroon der beschaving, ook deze was aangetast. De onwankelbare, onvermurwbare pilaar, die het supreme gewelf was van de rechtsstaat, had gewankeld op zijn voetstuk & zou spoedig diepelijk nederstorten. In al zijn leed, had men toch kunnen terugvallen op wat rechtvaardig was, op de steun van hogerhand, die de kleine man beschermen zou, als hij recht & fier van geweten was.

Gelijkheid van wet, was niet meer dan een ijdel woord. Alles hadden ze verdragen; braaf hadden ze de lasten gedragen, de schulden betaald, maar hier ging men te ver. Thans werd het eindelijk tijd om 'Halt!' te roepen. Het volk kwam in opstand.

Het was begonnen met het zoveelste schandaal dat uitgekomen was. Nu echter, kwam het van een man, die voor kort veel achting had genoten bij het volk. Een man die rechtdoorzee had geleken, de laatste eerlijke stem-met-macht. Ook hij had zijn volk bedrogen, alleen was hij wel de grootste bedrieger van allen. Hij had in de moeilijke tijden dat de mensen wanhoopten & vreesden voor het recht, troost gegeven, hij had zich borg gesteld & woordelijk gestreden voor dat recht, maar tegelijk was zijn ziel zwarter dan helzwart zwart geweest. Zijn woorden waren vuil geweest, oneerlijk, slecht & doorslecht slecht; smerige rochels van huichel. Hij had wat goed is, bezoedeld met zijn onreine leugens, door het heimelijk

aan te wenden, om zijn oneerlijkheden toe te dekken.

Spontaan waren er arbeiders op straat gekomen. Het was groot nieuws, schokkend nieuws, de kranten verkochten goed, & des te meer kranten er werden verkocht, des te meer spontaan verzet er kwam. Werknemers her & der die begonnen te staken, werkloze kameraden & sympathiserende middenklassers die hen aanmoedigden, ... De eendrachtigheid was enorm. Ook scholieren & studenten, vervoegden hen. Iedereen kwam langzamerhand in opstand.

Er ging een week voorbij. Elke dag hadden er zich meer & meer mensen naar de broedhaard van verzet bewogen. De menigte zwolg aan met elke nieuwe dag, & tijdens de dag. En steeds werd de oproer groter. Waar men aanvankelijk in een veelzeggende zwijgzaamheid door de straten had getrokken, was men nu, uitgedaagd door het hoongezwijg der ingezetenen, over dagen van sloganesk betoog, over honger- & zitstakingen heen, in gewapend verzet getreden. Sommigen hadden de straten opgebroken, & kasseien als verdedigingskogels opgevat.

In deze sfeer van broeiende gespannenheid, trokken zij des morgens op, in stromende regen onder een loodzware hemel; ongewapend, naakt. Maar beschermd door hun moed & gekoesterde hoop van saamhorigheid: thans zouden zij hun tanden laten zien. Maar het zou waardig gebeuren, veel waardiger dan de waardelozen verdienden. Men zou nu geen geweld gebruiken, slechts met het argument van hun getal schreeuwen om gerechtigheid. Aldus marcheerden zij vreedzaam, maar vastberaden & met de fierheid van oprechte kleinelui. Plots kwam er het ramspoedige bericht: 'Snel! Ze hebben er vier neergeschoten!'

'Waar?'

'Aan 't stadhuis; er wordt in de onzen geschoten! Laten we hen bijstaan. Te wapen!' Ongeloof & angst sloeg hen om de harten, dan moed & ontroerende opofferingszin. De volksmenigte stormde – zo snel de smalle straten het slikken konden – ten stadhuize. De geestdrift laaide op. Tot steeds groter opwindung, zweepte men zich op.

De stad was in koortsachtige spanning.

Met toenemend geweld stootte de volksmenigte in op het overheidsgebouw. Ze drumden, & zetten zich schrap tegen de muren. De hoge ramen vlogen aan diggelen. Op de staatsietrap voor de ingang hadden de geestdriftigsten onder hen zich bijeen geschaard. Ze beukten als wilde horden, ziedend om de gevallen makkers, in op de hardvochtig gesloten poort. Achter glas, tussen het traliewerk van de poort, keek een angstige schepen, geconfronteerd met het volk in opstand, naar zijn dolgedraaide kiezers. 'Opdat de gezagsdragers beven voor de rechtvaardige toorn van het volk!' Na een enkele herhaling van het rammen, vloog onder spalkend gekraak de metalen poort uit haar hengsels; de stevige bouten waarmee ze was opgehangen, werden traagzaam uit de muur gewrongen. Het glas van de schuifdeur versplinterde onder de snelstromende mensenmassa. De doodsbange schepen, reeds vluchtend, werd door de zalen gejaagd, welker wanden getuigden van rokerige saaiheid. Versleten, stukgelopen parket, plastieken lambrising, waaraan met weinig zorg bevestigd, oubollige chauffages. IJzeren bureaukes, & overal losse vellen papier, of verkrumelde dossiers met koffietasringen. Hier & daar een computer welks scherm nerveus pinkelde in groene letters, of oranje, maar doorgaans elektrische tijpmachines, van minstens negen generaties tekstverwerking terug.

De drommen volk namen enkele zielige ambtenaren & klerken gevangen & twee schepenen. De dikke bourgeoisvader was — dat spreekt — reeds een week de stad ontvlucht. Het volk bezette 't stadhuis. Eindelijk nam het 't heft in handen!

Gelijktijdig met de overrompeling van het stadhuis, werd de massa buiten bijeen gedreven door aanrukkende troepen oproerpolitie. Langs weerskanten vlogen projectielen heenendweer; molotovcocktails & stenen tegenover rubberkogels & traangasgranaten. Echter, in één treurig moment van rampspoed, viel een vader. Daarna een kind, nog een kind, een overmoedig student. Ook een wetsdienaar, & een kameraad. In het al te hevige tumult, sneuvelden thans de eerste martelaren. Bij het treurig zicht der lijken, vielen beide partijen, de ogen geopend door zoveel blind geweld, in wroeging samen tot elkander. Waarom bevochten zij, die één waren van lot, elkander? Zij die dezelfde strijd streden? Het systeem

was hun gemeenschappelijke vijand! Metterdaad, liepen grote drommen politiemannen over naar het vechtende volk; de rest koos de vlucht.

En het zegevierende volk, bedroesd door de verzetsdaden van de ochtend, jubelde in triomf, was rumoerig, lachte & zong:

'Nu 't juk is afgeworpen,
staan wij hier in de straat;
wij, eertijds verworpen,
die 't recht nimmer verlaat!'

Tegen de avond werden overal barricaden opgeworpen. De revolutie was een feit. De dag daarop rukten studenten & arbeiders uit. In grote groepen liepen ze door de straten van de stad. Deze kreet werd overal gehoord: 'Leve de hervorming!'

Dit ene voorbeeld kende grote navolging in het grote gros der steden. Het land lag plat. Iedereen staakte. De openbare instellingen onbestaand, de openbare gebouwen die hen tot onderdak waren geweest, de ruiten ingeslagen, voor de helft afgebrand, voor de andere helft bezet, & geheel gebarricadeerd.

Het land, het volk, alles stond in rep & roer.

Alles was in chaos.

De Staat was in ommekeer. De geschiedenis keerde haar plumpe lijf & kroop moeizaam naar de toekomst, wier blanke arm het slanke zwaard der omwenteling hief: de genadeslag toe te brengen, haar smekeling te verpletteren. Ze nam wraak om meer dan één decadent decennium. Het hiet meer dan een halve eeuw democratische frustratie. De wereld snakte naar een sterke hand...

II.

ER IS DAT VERHAAL VAN EEN GEWELDIG GESLACHT, EEN STAM VAN MACHTIGE GENIEËN & krachtige atleten. Het is een droef, een tragisch verhaal, van zelfgave & sublieme verfijsdheid. Het is de geschiedenis van 't leed, het zwoegen, van de ontberingen die een geslacht geleden heeft om tot een nageslacht te komen dat superieur is onder 't mensenras. Door strenge selectie van hun nazaten, door menselijke veredeling, wat dikwijls heeft geleid tot fors zielenleed, gebroken harten, tot verscheurde gezinnen, & verloren liefdes: zo zijn ze gekomen tot een edel reuzenras.

In lang vervlogen tijden ploeterde er in de vader- & voorvaderlanden een gemeenschap van hardwerkende, strenggelovige boeren. Zij dreven met toewijding hun schapen & geiten, hielden met genegenheid het weinige vee dat ze bezaten; ze bewerkten met liefde de grond die hen voedde & kweekten hun kinderen op met grote plichtsbetrachting & verknochtheid. Zij hadden een zwaar leven, van barre omstandigheden & harde arbeid, doch lieten niet af. Hoe zij door het bestaan ook op de proef werden gesteld, zij droegen het vroom, want ondanks alles kenden zij grote vreugde in hun werk & hun eenvoudige leven. Het geluk van kleine mensen was hen bijna volkomen, was er niet dat ene ondraaglijke kwaad dat te veel krachten van hen vergde. Zij hadden een boosaardig landheer, wiens enige plezier was, zijn horigen te pesten. Hij had geen God, hij bad slechts tot den duivel, & 't was dat, dat d'arme boeren toch te wreed ware. Zij waren edelmoedig van hart & vroom van dienst; in alles eerbiedigden zij de goede God & dankten Hem voor wat Hij hen gaf. Hoe stak het dan ook door hun hart, als zij zagen dat de ketter hunne kapellekens ontheiligde & spuugde op het altaar van hun dierb're kerk. Het was een duivelbidder, slecht, doorslecht, die hun dochters roofde, meer afperste dan tienden. Op een ochtend vonden zij hun beminde pastoor doodgeworgd in 't kerkportaal. Daar hun kinderen getuigen moesten zijn

van zo'n gruwel, daar dit de ultieme misdaad was die zij niet meer konden dulden, namen zij eindelijk recht voor recht; hun verkrachte & vermoorde dochters zouden thans worden gewroken. Nog dezelfde dag trokken zij met rieken, zeisen, knotsen, schoppen, al wat weerbaar was, op ten kastele, dat zij gans platbrandden & wiens heer zij spietsten op de hoogste piek.

De zwaksten onder hen sneuvelden, maar de strijd werd gewonnen. Het geschonden recht was nu gewroken. Daar zij echter niet dorsten terug te keren naar hun huizen uit vreze voor de vergelding van de naburige leenheer, trokken zij weg van hun geliefde land; hun harten bloedden. Zij weken uit naar verdere streken, alwaar zij zich nederzetten om in rust te leven & hun nakomelingen een weinig welvaart te verzekeren. Deze nakomelingschap in dewelke de kiemen van zulk voorgeslacht tot steeds verdere rijping kwamen, erfde de kracht & lust om grote moeilijkheden te boven te komen.

Zij waren veilig gevestigd, weg van hebzuchtige heren, weg van afgunstige stammen. Maar dit bracht ook mede, dat het moeilijk was handel te drijven, & bovendien was de grond niet zeer vruchtbaar. De omstandigheden verplichtten hen andermaal tot spaarzaamheid & werkkraft, wat mettertijd tot een eigenschap geworden zou van 't nageslacht, evenals vurigheid & heldenmoed, wat door de legende van den opstand hooggehouden werd.

Hun devotie & de dienst van God, was al sterk & werd nog sterker uit dankbaarheid voor Zijn bijstand. Godsdienst & morele gestrengheid bepaalden hun leven, & de zedelijke kracht werd door de nazaten in den bloede overgeërfd. Zo ook een diep voorouderbesef, welk geworteld lag in een gevoel van bijkans religieuze verbondenheid. De familie-eer & zuiverheid van traditie werd hun grootste eigenschap. Ook stelden zij veel belang in de ontwikkeling van het verstandelijk vermogen, vanwege de eer die de kennis der godsdienst & vaderen genoot. Benevens 't geestelijk vlak, waren er de

lichamelijke oefening & harding.

Men hete het hard-onverbiddelijk, ja, fanatiek, maar wie 't niet was & niet worden zou, wie waardeloos was voor de familie-eer, wie dom & slecht, slap & lelijk was, werd uitgedreven. Een stout kind werd geranseld tot het braaf was, werd het niet braaf, stuurde men het weg.

Omdat zij, zoals bleek, lichtelijk in geografie waren afgezonderd, vormden zij een gesloten gemeenschap van eerbare families, dewelke niet bezoedeld kon worden door slechte invloed van buitenaf. Aldus staken zij af door geestelijke passie & morele standvastigheid tegen de bewoners van naburige gewesten.

Zij werden hardvochtig & streng genoemd door de omliggende streken, wier kinderen in opvoeding werden overgelaten aan de grillen van het toeval, de losse natuur & aan de labiele driften & instincten, goestinkjes van hun ouders. Dezen werden er echter zwak van, de misprezenen erdoor sterker...

Sterker werden ze, zo is 't waar; goed bloed werd aangelengd met nog beter bloed, het slechte werd eruit gefilterd. Enkel wat sterk was & schoon, kon zich voortzetten in sterk & schoon tot nog sterker & schoner. Het onvolkomene, zwak & wanstaltige, mocht zich niet voortzetten, kon zich niet voortzetten, ach, leefde zelf niet lang; het kon, om kort te zijn, zijn misvorming niet doorgeven in voortplanting, want zijn broze stengel krakt af door al te brute wind, nog voor zijn lotenkiem is uitgezaaid.

Zo gebeurde, wat oorspronkelijk niet dus bedoeld was. Er groeiden voorschriften, ongeschreven, maar zoals elke wet die niet aan de verscheurbaarheid van het papier wordt overgedragen, beter nageleefd — want hartenhuizend — dan elke verordening van hoe hoog ook opgelegd, die niet mee geboren is met de jonge ziel die ze nakomen moet — wel, quid leges sine moribus? Natuurlijkerwijze groeide aldus gewoonte & recht in een volk dat gestaag dezelfde ontwikkeling doorliep. Gelijk het feit dat een bloem in Azië ooit gele knopkens vormde, die, gelijkend op de vlindereikens waarvan de larven haar blad aanvraten, met de schijn van overbezetting de vlinders weghouden konden & dusdanig beter overleven om

dees nieuw verworven eigenschap aan latere generaties door te geven, zo vormden zich persoonlijkheden die zich niet bewust van hun sterkte, met meer kans tot overleven, zich in groter aantal voortzetten & deze zonder sterkte, met minder kans tot overleven, meer & meer verdrongen.

Het werden persoonlijkheden van grote genialiteit, hoogbegaafd, heren van meesterschap & verfijning.

Nu gebeurde het dat, toen de tijd vele generaties opgeschoten was, er één van hen werd uitgezonden om, zoals enkele anderen van zijn geweest, een opleiding te bekomen in de stad, ver weg, in de woeste & barbaarse wereld die de gemeenschap waartoe hij behoorde geheel omringde. Na een geruime poos les te hebben gevolgd aan wat de beste universiteit van 't land heette te zijn, keerde hij terug naar zijn geboortestreek, want hij had het verspillen van tijd gevonden zich langer onder dergelijke wilden op te houden. Ten huize was hij middelmatig geweest in kunnen & volharden, maar dáár, in het middelpunt van wat beschaving was, oneindig weelderiger dan het achterlijke gat waaruit hij kwam, dáár was hij briljant. Hij had er uitgeblonken — wat toen nog kon! — in alle disciplines, met uitzondering van recht, dat hij ternauwernood zo wilde noemen, daar het ijdel & wreed was; hij had er geschitterd door wat hij al wist, & door zelfbeheersing ter verwerving van de dingen, die hij van eigens nog niet wist of kon. En vooral ging het in deze om de verwerving van het ongewetene, daar zulke vorsingsvrijplaatsen meer belang schijnen te hechten aan het inzwelgen & bewaren, het kennen van wat door anderen gekund is. Zodoende leek het hem, of hij er niets meer leren kon, wat hem het leren waard was. Aldus voer hij terug naar huis & keerde zich af van de verschrikking der beschaving.

Toen hij terugkwam in de strenge omgeving van zijn ouders, was hij ontroerd door hun sobere gestrengheid & zag verschrikt hoe slechts enkele weken verbleven te hebben in de grote maatschappij van daarbuiten, reeds lichtelijk zijn zedelijke standvastigheid had aangetast. Hij zag het gevaar van de slechte invloed, hij zag hoe verdorven die maatschap-

pij was, hoe edel & hoe hoogverheven zijn kleine volk. Hij walgde van de wansmakelijke bedrijvigheden in de stad & zag er nu pas goed het zedelijk verval van, dat buitengewoon was; te meer hem, thans in staat te vergelijken, de voortreffelijke gebruiken van de zijnen opvielen, te meer zijn walging toenam voor het miezerige volk daarbuiten. Sedert, was hij zich bewust van zijn superioriteit & die der gemeenschap van families waartoe hij behoorde & hij zag het gevaar van vreemde invloeden. In zulk een sfeer kweekte hij zijn zonen op, opdat hun weerstand tegen de decadente moraal van buiten, natuurlijker zou zijn, krachtiger & vooral in het lichaam zelf besloten, zodanig dat ook een zwakke geest niet anders meer zou kunnen dan sterk te zijn. Zodoende stond hij zijn zonen enkel het huwelijk toe met evenwaardige meiskens, dat heet, deze stammend uit gelijke families, deze opgebracht met dezelfde traditionele strengheid, zodat zij zouden bijdragen tot de vleselijke & opvoedkundige verbetering van het nageslacht. Zo gebeurde het.

Na nog een aantal generaties, werd er een zoon geboren, die, toen het moment gekomen was, dat hij vader werd &, als zijn vader & diens vader & diens vader, zou bijdragen tot de voortzetting van hun geslacht, tot een vergelijk kwam, hetwelk van groot belang werd voor de dan bijna wetenschappelijke teelt van mensen. Als eerste ziet hij in welke macht er schuilt in de klaarblijkelijk spontaan ontstane natuurlijke selectie die zich in zijn stamboom heeft doorgevoerd. Al wonend op de buiten, kwam hem de vergelijking binnengevallen met fokpaarden. Het was een kunde van de familie die met toegewijde bekwaamheid al vele generaties werd beoefend, om de krachtigste hengsten & stevigste merries uit te zoeken, & gene dan deze te laten kruisen. De zwakste paarden werd de voortplanting ontzegd, zodat dier beperkte nuttigheid slechts behoefde te worden aangewend zolang ze leefden, maar de schoonste & stevigste werden in nuttigheid onsterfelijk gemaakt in de lijn van hun loten. Des liet hij, die gezien had dat ook hijzelf de vrucht was van een teelt die als bij paarden zich in zijn familie reeds vele eeuwen voltrok, verrukt over dit inzicht, nu er zich ten volle van bewust, deze ontwikkeling gedijen & stuurde haar een weinig bij tot grotere

efficiëntie. Hij hield het familiebloed zuiver door slechts vermenging toe te staan in vlees uit afstammingslijnen van vergelijkbare aard, door streng-morele opvoeding & door de heilige familie-eer met meer godsdienstige mystiek te omhullen, opdat de naleving van de geslachtscode geen kwestie ware van enkel menselijke wil, maar van goddelijk gebod.

Zulkerwijze is onschuldig een talentenkweek tot stand gekomen die, eens begrepen, tot hoge pieken van navolgbaarheid werd uitgebreed door tientallen verwekkers...

Ziehier de edele herkomst langs afstamming van het enigmatisch kind!

Uit der genitorum vergaderde krachten ontwikkelde zich dan tenslotte, de grootse persoon, die het erfgoed van een veelzijdige herkomst in zich droeg. Die door de psychogenetische grondwet was voorbeschikt reeds van in het stadium des vaders, of eerder nog! Voor elke verhevenheid moet men geboren zijn; duidelijker gezegd: men moet ervoor gekweekt zijn. Zo is slechts de geboorteadel machtig: zij is eigen aan de mens die ze draagt, ze kost hem niet de moeite ze te torsen, als de adel van naam, hij is het zelf, hij is er mee één, hij is haar product. De geest adelt niet; het bloed adelt de geest.

Door nuchtere natuurlogica van selectie & eliminatie ontstond een monsterlijk schepsel dat al het schijnbaar meer natuurlijke sidderen doet. Droge wiskunde ligt er aan ten grondslag; statistiek & stochastiek, mechanica & scheikunde; niet meer, niet minder.

Bijproduct van reactieprocessen! Residu van pure kansberekening! Gij zijt levend geworden & de vrees van al het andere, & toch... En toch zijn uw daden slechts werktuiglijke processen. En toch is uw vlees niet meer dan een symbiose van cellen, een complex van moleculen, atomen, ... Zijt gij, slecht? Zijn uw voorvaderen, die zichzelf voor u opofferden, slecht? Of is de natúúr, die u & uw voorouders schiep, slecht?

Daar schrijdt hij door de gangen van 't college. Met opgeheven hoofd, verzonken in diepe mijmering, gaat hij; de schouders sterk, recht de hals; stram & krachtig, zijn leden soepel;

zijn houding heerlijk. Hoe blinkt hij uit — ongenaakbaar-glimmend goud in 't midden van rossig roest —, hoe steekt hij af tegen de ingezakte menigte die hem omringt. Met rechte steven klieft hij, hoogoptornend, door het zwak gepeupel. Al die rond hem staan, doen dat kromgebogen, aanleunend als dronkemannen tegen de muur, of neêrgekwakt op de grond, tussen losse kledingstukken & uitgespreide draagtassen. Er stijgt dom- & zwakheid uit hen op, de toevallige, de grillige, de voortspruitselen van een lui & lelijk voorgeslacht dat slechts leefde op driften. En ach, hoe gaat er kracht & vastberadenheid uit van de reuzengestalte, die uitstijgt als een eik uit een aardappelveld. Recht van bouw, rechtdoorzee: de tekenen van een voornaam & edel ras. De stille verhevenheid van zijn wezen dwingt eerbied af om lijf & brein.

Hij is sterk, machtig; hij is atletisch & vertoont bovenmenselijke krachten. Hij heeft het lichaam van een jonge god. De fijne lijnen van een Griekse torso sieren zijn borst. Vele geslachten hebben aan zijn ontstaan voorbereidend gewerkt.

Enkel door loutering & zelfopoffering was dit mogelijk. Er is onnoembaar leed geleden, driehonderd jaar geschiedenis van zwoegzaam telen, bovenmenselijk lijden. Zo kan men een kleinood vertellen, een bagatel, ja, niet meer dan een futiel detail is het, maar ai! hoe pijnlijk & werkelijk is het voor de vertolker. Twee generaties voor zijn geboorte, was de grootvader van deze halfgod het onoverkomelijke ongemak van een verkeerde liefde toegevallen. Een meisje van ongelijke geboorte had zijn voelen tot zich getrokken & hij had dit beantwoord met de verleiding van haar wederspanningheid. Zij verliefden zich op elkander & vonden hun grootste geluk in de omhelzing van de ander. Bruut, harteloos, neen erger — beschrijven is zeer moeilijk —, noemt men de weerklink van des jongens vader. Hij rukte met rede uiteen wat het gevoel had samengeklonken. Hij verbood de omgang. Wreedheid was zijn naam. De dreigementen, als ware argumenten, heetten schending van raszuiverheid, vermenging & lelijke dommigheid voor gevolg. De scheiding bleef. De wet was sterker.

Want ook de zoon was zo, zijn genen eisten zulks, & hij voedde aldus beurtelings ook zijn zoon op. Edoch, hij bleef een man die levenslang vervolgd werd door de gedachte aan vrijheid & verandering. Het was & bleef een strijd die hij onophoudelijk met zichzelf voerde, een verboden, gevaarlijke gedachte die hij diende te onderdrukken, maar blijkbaar een gedachte die weerbarstiger was dan de te lichte verdrukking der rede. Zo kwam zij tot uiting op de momenten dat zijn rationaliteit het zwakste was, om dan hard te schreeuwen & wild om zich heen te grijpen naar begrip of geweten.

Bij de geboorte van zijn kleinkinderen, droomde deze grootvader dezelfde nacht het omineus-profetisch bevel, dat sommigen wroeging willen noemen. Hij herinnerde zich het leed van zijn jeugd, de voortdurend rampspoedige strijd & wilde het hen besparen, die vreesden te ondergaan wat hij had ondergaan, omdat hij het hem niet had bespaard die het hen nu zou moeten besparen. Hij stal zijn kleinkinderen, ontvoerde ze & heeft ze als wezen te vondel gelegd. En de vrees voor schuldige deelname aan de kweek van een superras dat des werelds ondergang zou worden, sterkte zijn besluit & zo zijn daad. Hiermee lei hij een geschiedenis van méér dan driehonderd jaar zwoegzaam telen plat & deed hij, die zelf een edel kweek'ling was, maar van het zwakke soort dat geweten kent & zich de belachelijk-morele hersenspinsels der zwakken aanmeet, de euvele verzetsdaad tegen zijn geslachtstraditie.

Deze stelde een eind aan al 't begane leed, maakte het ondergane leed plots vergeefs...

III.

HIJ WAS EEN WEESKIND, EEN VONDELING. NIEMAND KENDE ZIJN AFKOMST, NIEMAND WIST wie zijn moeder, wie zijn vader was, welk zijn volk. Maar daar geeft men niet om, men kijkt niet naar kleur of afkomst. Alle mensen zijn immers gelijken & broeders van elkander. In die edele gedachten voedden de opvoeders van het gesticht zichzelf op.

Toen hij zes jaren van leeftijd had, hadden onbekenden hem er laten afgeven & was hij onmiddellijk opgevallen als een sterk & tiranniek kind. Maar daar wist men wel raad mee: een zachte & geduldige opvoeding die de creativiteit van het kind zou vrijlaten moest gehanteerd. Men bracht het zo veel mogelijk in het gezelschap van zijn speelkameraadjes, want dat zou hem zijn sociale vaardigheden doen ontplooien, zijn assertiviteit vergroten & het groepsgevoel versterken. Telkens – & het was telkens! – wanneer het te ruw was voor zijn vriendjes of te veel ging domineren in de groep, vertelde men dat zulk een gedrag niet sociaal was & dat zijn kameraadjes dat niet zo graag hadden. Hij echter, kreeg dan het gevoel dat hij kon lezen op de dwaze pruilmondjes van die kameraadjes: dat hij echt wel de baas was. Men bevestigde, door te verwijten. Maar de opvoeding slaagde, het leerproject, tenlangenleste, zegevierde, onze fikse jongen was een ingenomen & stijlvol jongeling geworden. Zijn voorkomen was rijzig & zijn bouw voorkomend. Hij was snel bij het begrijpen & leren van nieuwe dingen, & men zag hierin een erkenning voor de pædagogische waarde van de gevolgde onderwijsmethode. Dat hij zo vol scheppingslust zat, dat hij zijn opstellen altijd van een aangename speelsheid, een beraden welsprekendheid & intrigerende wending voorzag, dat hij zo vernieuwend was bij het tekenen & toonzetten, & zo scherpdoorziend uit de hoek kwam tijdens een gesprek, moest zeker de lof erkennen van de vrije benadering van het kind. Enkel wat jammer dat hij soms zo ernstig was, niet speels & luchtig genoeg, dat hij soms te redelijk was, zelfs een beetje meedogenloos, zonder emoties. Ja hoor, hij was een voorbeeldig student, maar kon van tijd zo met koele ogen die

- 33 -

winter 1998
VN&S || III

zonder gevoel zijn, zijn opvoeders doorboren & minachten.

- 34 -

winter 1998
VN&S III

En o, wat is hij zo charmant, zo intelligent. Hoe voelt men zich tot zijn jeugdige voortvarendheid aangetrokken! En ach, hoe treft hem geen schuld, want zijn aard is zo, zijn voorgelacht heeft hem zo gemaakt. Hij kan niet anders, want zijn erfelijke eigenschappen dwingen hem. Hij is de martelaar, die onschuldig de straf moet dragen voor de zonde van zijn voorouders. Hij is het meelijwekkend schepsel, het onbewuste & onschuldig slachtoffer van menselijke eerbij & machtsdrang.

Maar ai, ai, ei, het moge niet baten. Hoe ongewild & nietsvermoedend ook, hoe onschuldig hij als maaksel dan ook zijn mag, hij vergrijpt zich aan de wereld die rond hem is, door zich te zijn. De onschuld roept schuld op! Mag het onvrijwillig heten, dat men niet met voorbedachten rade misdoet? Is het overleg van de misdoener dan zoveel wredelijk harder voor het slachtoffer dat eronder lijdt, dan zijn impulsieve aandrif?

En hij briede in zichzelf om zijn ontluikende wilskracht: « Ik ben de verstandigste, schrijf het beste, maak de beste opstellen, de schoonste verzen. Ik spreek het vloeiendst, de meest eloquentiose redes uit, breng de uitmuntendste lezingen, schrijf de grondigste, de meest oordeelkundige besprekingen. Ik bereken de omvangrijkste vergelijkingen, los de moeilijkste vraagstukken op, bewijs de meest ingewikkelde stellingen. Ik dicht de vloeiendste tonen, improviseer het best op de piano, strijk de moeilijkste noten, schakel vlot van de hoogste naar de laagste toonaarden, met volle stem. Ik loop de langste afstanden, de snelste tijden, spring de meeste meters hoog & ver. Ik hef het zwaarste gewicht, versla de meeste tegenstanders. Ik heb de edelste trekken, het knapste figuur, de grootste gestalte. Niets, geen enkele onvolkomenheid, ontsiert mijn hoogverheven, geen vermetele mismaaktheid, geen schoonheidsfout, geen lasnaad, verwaagt zich aan mijn superieure ik. Ik heb geen zwakke plek, mijn Achillespees is stalen... En ik word gevraagd om bescheiden naar mijn naasten te luisteren?

MEYDELANCQ

» Er is een natuurlijk onderscheid tussen zwak & sterk. Tussen verstandig & achterlijk, stabiel & labiel, schoon & lelijk. En de kloof tussen alle antipolen gaapt breder dan wat ook maar gapen kan. Niets is in staat ze te dichten, gene kan ze overbruggen. Wie ze verdoezelt is schuldig aan tegennatuurlijkheid, aan blinde huichel. Wat sterk is, is goed. Wat zwak is, is slecht. Al wat anders beweert, pervers. Het mindere ergert mij, het meerdere wens ik. »

Arme dromer van onwetendheid! Niet het minste besef van uw voorgeslacht hebt ge. Jammerlijk kind van den vondel, wat zijn uw genen, wat is dan uw schone wil? Ge weet niets van de dank die ge moet aan uw voorgeslacht, de eerbare vaders die verstierven & ontbering leden voor dat wat gij nu opeist uit de natuur van uw wezen! Geen notie is er meer van hun leed.

O! Gij wreedaard! Ongelukkig mens, gij weet niet ach! hoeveel uw voorvaders gedragen hebben. Gij, bevrijd, weent niet om het leed eens anderen, noch 't leed uws eigen, want gij, die schreien zoude om de pijn die voor u geleden is:... er is voor u geweend. Men heeft uw tranen uitgespoeld nog voor gij ze kreeg met 't bloed uwer moeder!

— Maar, ... het is de prachtige onwetendheid, de heerlijke onbewustheid van een zelfbewust supermens. —

Gij zijt niet wie ge zijt. Gij zijt geen eigen persoon. Een maaksel slechts, de vereniging van veel wat menselijk edel is. Gij zijt de kruim van honderd jaren veredelde teelt, verenigd in één persoon, maar gij weet dat niet. Als waardet ge een kruising tussen een mens & iets vreemds, iets bovenmenselijks, geen echt persoon op zich, maar het gevolg van een wetenschappelijke proef. Geen individu, maar de som van individuen. Voor uzelf evenwel, voelt ge u, die maar voelen kan als een onderwerp, beperkt tot de wallen van uw daarzijn, ge voelt u wel een mens; ge denkt u een individu te zijn. Het individu, dat is: de onverbroken ene lijn van veelheid mens, tot & met zichzelf.

— En wat dan nog? De werkelijkheid blijft: ge zijt omzeggens meester uit een ras van meesters. —

Met weinig belangstelling had hij de berichten over de opstand & de betogingen van burgerlijke ongehoorzaamheid gevolgd & deed het alles af als een ergerlijke verstouting van luieriken, & gemeen gepeupel waarin ze moesten schieten. Maar tegelijk had hij dat prikkelende, tegenstrijdige gevoel om zelf uit zijn kot te breken & als een briesend roofdier de ketting af te rukken, zijn oppassers de strot over te bijten.

Hoe langer hoe meer verscherpte hij zijn aandacht, groeide zijn oplettendheid over alles wat de aanleiding had gegeven, maar meer nog om wat die nagevolgde aanleiding in stand bleef houden. Als nauwkeurig observator noteerde hij & droeg er grote zorg voor met de grondigste doorlichtendheid, alle openlijke & verborgen drijfveren, de vooroordelen des volks, in kaart te brengen, de onderliggende dynamismen & wetmatigheden bloot te leggen. Dit alles met het oog op hun uitbuiting.

Dan is het allemaal heel snel gegaan.

Tijdens een verlichte nachtstond stond hij op. Hij beheerste — naar zijn natuur — de volkomenheid van de toestand. De lessen die hij voor zichzelf had geschreven uit de mechanische waarneming der dagen, & eeuwen onbewust, kende hij uit het hoofd & des had hij het arsenaal van wapens tegen de tijd zich eigen gemaakt, als de wapenen van zijn soort tegen de tijdloosheid hem altijd hadden eigen geweest.

Snel trok hij zijn kleren aan, verbrandde al zijn aantekeningen, & wekte de sterkeren van zijn mededingers & kon de overreding die hij al dagen ongemerkt bezig was, met een laatste stoot volvoeren. Aldus had hij een voorlopig te gebruiken kruim van medestanders rondom zich geschaard. Met deze staf trok hij naar de kelder van het gesticht, waar hij hen de kaarten van het slagveld ontrolde. Grondig was zijn geest de laatste dagen in gedreven voorbereiding geweest, die niets onvoorzien liet, dan slechts het ogenblik van de huivering zijns willen die 't alles in gang moest zetten. Het was gekomen.

« Het volk heeft zich lang genoeg verveeld, het zoekt zijn verstrooiing in gemor. Het acht zijn staat verrot; wij achten het waardeloos & oppervlakkig. Ja, er is nood aan verandering, aan de verademing van mijn geest. Maar slechts met geweld, met bloed & kanonnen. Slechts vernietiging geeft volledig & doortastend resultaat. Ook ik wil mijn slachtoffers, de geschiedenis eist mijn welslagen.

» Er is geen verantwoordelijkheid — ik strijd ze af, nooit is het zo in de annalen der omwenteling. Ik heb niets, dan de verantwoording. Het volk heeft dorst! Laten we 't lessen...»

- 37 -

winter 1998
VN&S III

Met doeltreffendheid baat hij de kwaliteiten van zijn geboorte uit. Ontzagwekkend is het hoe hij van een kleinschalige studentenmilitie, met discipline & doorzicht, op het juiste ogenblik geïnjecteerd in de tijd, een platwalsende roverhorde miek, een onstuitelijk heer met geletterd bestuur, dat macht & smaad vermengde.

In een paar dagen tijds had hij een stevige groep rond zich geschaard & ingewijd in de leer van het veroveren. Het gerucht & de listig-lispelende tong, waren hun wapens. Zo kwamen zij tussen een massa van ongenoegzame burgers & mengen zich erin als vissen in het water. Langs alle kanten, doch in zodanige opstelling dat het gerucht vlot kon lopen naar het vooraf bepaalde doel, liet men 't in de menigte verspreiden dat er doden waren gevallen, prat gaand op de sensatiebeluste veiligheid van 't overgevoelige volk.

De kritieke punten waren bezet nu, de toegang verstoep door zich vastlopende drommen van dingen van mensen. Men had vrij spel. Waar het logge lichaam der burgers zich in pietlulligheid veronenigde, de verzonnen berichten om het koesteren van de illusie voltrekken deed, waar de aandacht van de tegenwoordigheid werd gebracht op een detail uit het draaiboek van wat verleden ging zijn, daar hadden de protagonisten die deinen & de loop der geschiedenis bepalen, daar hadden zij de beschermende verberging van onoplettendheid over zich, om te doen ontkiemen wat groot op zou schieten, zoals de miezerigheid van het gras de ontlukende kracht nog verbergt voor het oog van de snel af te leiden vogel, maar ooit moet verplet worden onder de druk van de krachtige stam dien het nu nog beschermt.

Men breekt uit.

Snel hadden zij de tanks van de oproerpolitie, die niet mag schieten, tot de hunne gemaakt, hun wapens afhandig. Men trekt zich uniformen aan, trekt van stad tot stede, & bij elk verslaan, lengen zij hunne gelederen aan met verslagenen. Het heer groeit, triomfeert, tot groter glorie van zijn heer.

Steeds deze tactiek: hij bestudeert de kaart van de stad die hij wenst te bezetten & merkt hare strategische punten. Zodoende bakt hij het parcours af langs waarheen hij geruchten in de roerige massa wil loodsen. En de geruchtendragers – wat mens heet –, zij zetten met de plompheid van hun massa telkens de stad af tot grijpens van 't leger dat erop strop loopt – de rovers palmen in.

Driftig, maar beheerst trekken zij door het in rep gezette land, bevrijden gevangenen, sleuren de cipiers mede met de dossiers, tot weten wie de dader is van welk vergrijp. Vadermoordenaars als eerste, laffe kruimeldieven & perversen jagen ze over de kling – moet men dan echt altijd schuldig zijn om te worden veroordeeld? –, maar terroristen, in deze tijd van chaos, van nationale 't zij ideologische strevingen verstoken, geeft men dit ene, nieuwe ideaal: het gezamenlijke streven naar een nieuwe Staat, een nieuwe rechtsorde. Opportunistische roofdoders & bankovervallers laten ze vrij, maar dwingen ze tot discipline met het dreigement der moord op hunne bloedverwante mascottes. De sterksten nemen ze op in hun midden & geven hen de trotse herkenbaarheid van het uniform.

Aldus komen ze bij een ouderlingentehuis, verkrachten de verpleegsters, schieten ze dan door de nek of het voorhoofd, roven alles wat niet te zwaar of te heet is... wat te heet was, neukten ze. En steeds keek de veldheer met wat verstrooide blik toe, hij die de krachtige hand van zijn leger is, maar ongenaakbaar & vreemd afzijdig, 't al zijn gang laat gaan zolang het binnen de lijnen van zijn zelfzuchtig plan verloopt. 'Doodt! mijn makkers. Doodt! soldaten. Te meer gij er hier slachten kunt, hoe minder monden wij te voeden krijgen, na de machtsgreep!'

Bij het onder de voet lopen van dit miezerige toonbeeld ener maatschappij die weggooit wat afgedankt is, komt de krijgshoofd bij een fragiele oude man op de kamer. Bij het eerste treffen, is er een enkelvoudige herkenning: wat zwak is, herkent wat sterk is, wat sterk is, nooit het zwakke dat hem heeft verraden. De eerbiedwaardige grijsaard is zeker: dit is zijn kleinzoon. Hij verschrikt, & de levenslang gevreesde, ontvluchte angst herleeft in hem, ze wreekt zich op hem. De schuldenaar voelt weerom, maar nog nooit zo sterk als tevoren zijn schuld, die de oorzaak is van zijn angst — & omgekeerd. Lijdzzaam kruipt hij weg in een hoek, als een laffe hond, laat zich afmaken door de slappe passiviteit van zijn verstrande gelatenheid. En de jonge man, hij beseft het niet, hij vertrappelt met de ruwe gevechtsbot-tine de broze nek van wat hem heeft voortgebracht, ramt de ijzeren tip in diens schedel & vlamt met zijn mitrailleur in de magere buik. De zielige ouderling braakt een weinig bloed uit op de bottine, & perst met zijn laatste adem in een onhoorbare kreun uit: 'Zoon...' Deze nu, veegt de tip van zijn schoen proper aan de velouren broek van de oude martelaar. Uit zijn ogen bliksemt roof & moord. De sterke overwint de zwakke. Geen familiegevoel beperkt hem. Zwak moet onderworpen worden door sterk. Zwak, een grootvader die een mindere veredeling is dan wat hij voortbrengt: de Sterke.

Zo ver gaat de ongetemde natuurkracht, dat zij wat haar eigen bloed is, moordt zonder te weten wat zij verdelgde, maar onbewust & ongeweten er wel toe uitverkoren.

Eén van de laatste scharnieren die zich op dit verlucht geschiedenisblad voordoen, is het veroveren met deze strooptocht van een in de voorzienigheid Gods wel bijzonder gewilde buit. Zij treffen een pensioonaat als dat waarin hun heer & sommigen rond hem tot voor kort waren gekluisterd. Een meisjespensioonaat...

Bij de overrompeling, het uitroeien van al 't zwakke & lelijke, het gebruik van al wat heet & zwaar genoeg was, doolt de heer door de rijkere vleugel van het gebouw tot hij in de appartementen der directeursfamilie

inbreekt.

Wanneer hij met 't zware wapen in de hand in 't ingetrapte deurgat staat, ziet hij in de vlucht van zijn ogenschouw bovenaan, rechts, op de trap een jonge vrouw — het geblèr van een amechtig-kleine schreiaard verstoort echter zijn aandacht op het bijeengeschaarde gezin. In één vastberaden eenheid van handelen vlamt hij het zielige hoopje ten gronde. Hij slacht hare pleegouders, stiefbroers & -zusters. Zij ziet het, maar voelt niet. Snel graait hij enkele juwelen uit de lade van een buffetkast die openstaat — door de laatst-potsierlijke kleintierigheid van een vluchtende burger die zijn schamelheid nog redden wil — & keert zich tot haar. Traag met strak & opgeheven hals beklimt hij de trap. Zij blijft roerloos staan & wacht. Haar gemoed is nog rustiger dan de onbewogenheid van haar leden, door koele, ijskoude onverschilligheid. Werkelijk prachtig vindt hij haar; heure welgevormde torso & fiere gestalte, de zijne billijk.

Nu staat hij vóór haar. Zijn rechter hand gebald om de neêrgeheven loop, beukt hij haar met de linker tegen de muur; zij krimpt lichtelijk ineen, kruist de armen losjes voor aangezicht & boezem, doch strekt dan haar volle gestalte & kijkt van gelijke reuzenhoogte strak & koel vol haat met iegelijke ogen toe op haar geweldenaar. Onderzoekend & met knarsetandende kaken, blikt hij van onder strenge stirn terug op zijn stevige prooi. Hij grijpt haar bloes, scheurt ze open, rukt haar de bustehouder van het lijf, die al berstte over het volle gewicht van de opgespannen borsten. Een wilde hengst gelijk, drijft hij als vonkend staal zijn gezwollen lid in haar lijf & woelt diep in 't warme vlees. Zij ontvangt in gulle heupen, waar slechts wordt geslokt. Ze wringt zich met haar armen als worstende slangen door het scheuren van zijn strakke hemd, dat thans zijn dekkend werk tegen 't priemend oog verliest & de welgebalde romp prijsgeeft aan de razende furie die er als een

woeste Harpij in begint te bijten.

Prachtige gespierde lichamen in gevecht met elkander, kronkelen overeen. Het is een krachtmeting. Een titanenstrijd. De grens tussen woede & geweld tegenover passie & liefde is iel. Zo groot immers is hun ijver, dat zij een week stijf van spieren zullen zijn.

Daarna trekt hij voort. En zij trekt met hem mede. Langzaamaan worden zij verliefd op elkander. Een liefde die oprecht is, oneindig oprechter dan al wat, o! ellendig genoeg, nóg liefde genoemd wordt, omdat ze beseft elkander te beminnen, slechts om zichzelf.

Op gene wijze zijn zij zich bewust van hun genen, noch van zichzelf, noch van de ander. Wat afkomst ook weze, ze eerbiedigt zichzelf in het voortzetten van hare lijn, wier drager daarom nog niet hoeft te weten.

De Blitzputch consolideert zich. Haar natuurlijke leiders installeren zich, een nieuwe dynastie wordt gevormd. Een koningsgeslacht dat gericht is op zijn voortplanting, de oneindige zelfkloning, door niets te stoppen, hooguit in instellingen te onderbreken.

Het is de meest duivelse uiting van de levende natuur. Zondig het leven! Want alle leven is verwekt in zonde. Zo ontspringt in groter zonde, sterker leven.

En in de schoot van de dochter rijpte de bloedschendige vrucht van de zoon tot nog vlammerender vlees, koeler staal dat werd gesmeed in de hitte van strijd tussen gelijke krachten. Een schicht van vuur kliefde de ijle lucht bij diens geboorte, een bliksem die insloeg op Gods troon.

LODEWIJK MEYDELRANCQ

herfst 1996

- 41 -

winter 1998
VN&S III

ERRATA PROSPECTVS

WIJ DIENEN DE LEZER VERSCHONING TE GEVRAGEN VOOR DE lelijkheid van het goedkoop-uitziend glanzend papier waarop het prospectus werd gedrukt; zo ook voor de hoofding, die niet werd uitgevoerd volgens ons ontwerp, & een schabouwelijke roodbalk werd. Wij verontschuldigen ons tevens voor het nerveus getikkel afbreektkens, & het zwarte puntje onder de reclamant der eerste bladzijde.

Verder nog, geheel door onze schuld slopen volgende spelfouten:

genoodde sic voor genode, p. 1 (?)

gezamelijk » » gezamenlijk, p. 2: 3× | p. 3: 1×

termein » » termijn, p. 3

ouwbolilig » » oubolilig, p. 4

in de tekst. Als wij daarmee grof te kort schoten: we weten het & bekennen het ook. Maar laat het een aanleiding zijn om tekeer te gaan tegen de opvoeders die onze vorming verspilden; o! wat graag hadden wij maar gematrakeerd, gegeseld & geslagen geweest, wat graag hadden wij des meesters regel op onz' vingerknokels gevoeld, als wij maar juist daarmee hadden leren schrijven!

INHOUD VAN HET EERSTE NUMMER: — winter 1998

- 43 -

winter 1998
VN&S III

(In orde van verschijnen:)

- van LOD. MEYDELANCQ Het vignet op het omslag; de gehele opmaak
's Levens droefenis p. 6
- van CHR. MOONEN Verzen p. 7
- van COLYA Variatie op de dodenpose p. 10
werktuiglijk-spontane verluchtingen pp. 25, 32
- van LOD. MEYDELANCQ Magnanimo p. 11
- van J. CLYMANS De stiltes der eenzamen p. 14
- van M. DEPOURCQ Wel vind ik haar vingers p. 15
En hoe we toch...
- van LOD. MEYDELANCQ Van krachten die zijn p. 16

Eénieder die wenst meê te werken – 'tzij in een enkele of in regelmatige bijdragen, 'tzij in 't bestuur: men melde zich.

Wij zoeken nog schrijvers, dichters, denkers. Architecten & toondichters; kleermakers & couturiers. Fotografen, tekenaars & etsers. Grafisten & stilisten die aanwijzingen voor den opmaak van dit tijdschrift wensen te geven, of de gehele typografie ervan op zich kunnen nemen. Kalligrafen-lettersnijders die een Van-Nu-&-Straks-karakter willen ontwerpen, mét ligaturen.

LETTERKUNDIGE bijdragen dienen op schijf of met elektronische post ingezonden te worden, uitzonderlijk ook in uitgetijpt-gedrukte versie, vergezeld van de naam des schrijvers, diens schrijversnaam & thuisadres, gedateerd & met een veelzeggende titel benoemd. Toezending staat gelijk met het recht verlenen aan het bestuur de schrijftuur een zeldzame keer in te korten of op te delen, te verbeteren waar nodig & af te drukken in 't blad. Gebeurlijke veranderingen worden voorafgaandelijk aan het verschijnen, ter goedkeuring aan den inzender toebezorgd.

LICHTDRUKMALEN (× mm), tekeningen, schilderijen, gravures & plannen worden best per omgaande verstuurd, wanneer de omvang & het gewicht dit toestaat, zoniet, sture men ingeskande versies met e-post.

TOONDICHTEN, symfonieën, preludiën, sonates enzoverder bezorge men op schijf of gedrukt.

Elke bijdrage zal geschapen zijn door een schepper die op 't moment van scheppen de uitgave ervan in Van Nu & Straks voor ogen had.

Mochten wij door onze jeugdig-onervaren overmoed 't één of 't ander wetsgeregel verzuimd hebben: wij zijn bereid tot orde, dat het Staatsapparaat zich tot ons wende...

HET VOORTBESTAAN VAN VAN NU & STRAKS IS PRECAIR

Door dit eerste nummer te laten verschijnen staan wij de abortie onzer kunsten niet toe. Wijzelf zijn priljeugdige hoogstudenten. Voor zover onze beurs het kon spijzen, gelukte deze uitgave nauw. Zij blijft enig, zonder uw inbreng. Wij zullen echter niet toegeven in een mindermatige levensvorm. Het tijdperk van studentikoze, gestencilde schotschriften is voorbij! Nu slechts genoeg met dure duurzaamheid! De soberheid heeft lang genoeg geheerst; zij is verworpen tot schraaltierigheid. — Is kunst dan geen luxe? Tegenin verstikkende veelschrijverij & eigentijdse artikelendiarree, eisen wij ademruimte & breedkantig wit voor onze kunsten. Wij gaan voort! maar kunnen dat niet zonder mecenaat & respons. **g** Mochten wij toch in ons opzet misslagen... Wij zullen er slechts bitterder om worden, gefnuikt in ons jeugdig-naïef idealisme, eens te meer bevestigd in ons voorgevoel. Maar deze maatschappij, zij zal haar stompe naam gestand doen, weerom hardleers door grove zucht naar onbegrip; zij zal zich opnieuw een vijand hebben gemaakt, & daarmee een vijand die de schare zal vergroten welke

Losse nummers zijn te verkrijgen bij de betere boekhandel of op schriftelijke aanvraag aan -500,- BEF. Abonnementen (eveneens op schriftelijke aanvraag) verkrijgbaar aan de volgende tarieven: voor het luxe- & steunabonnement -3.500,- BEF | voor het gewoon abonnement -1.998,- BEF | voor studenten -1.098,- BEF. Na losse aankoop van het eerste nummer, kan u alsnog intekenen voor devolgende drie nummers aan -1.648,- BEF. Studenten betalen dan -843,- BEF.

VAN NU & STRAKS WORDT NIET GESTEUND DOOR
HET MINISTERIE VAN DE VLAAMSE GEMEENSCHAP

Bogaerdenstraat 15/6
B-3000 Leuven | België
www.student.kuleuven.ac.be/~m9815293
GENERALE 230-0189292-65
vns@geocities.com

